

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVII.****Blaj, 10 August 1907.****Numărul 31.****Soartea școalelor.**

I.

De o vreme încoace ne preocupă mult gândul: ce o să fie cu școalele noastre confesionale?! Noua lege școlastică are de țintă statificarea treptată a școalelor populare, cari până acum se află în mâna confesiunilor. Această lege vatamă adânc caracterul confesional și românesc al școalelor noastre populare și totodată tinde la nimicirea totală a acestui caracter.

Ce-i de făcut între astfel de împrejurări grele și silnice ne întrebăm unul fiecare român? Oare să abzicem acum deodată de toate școalele confesionale, ori să jertfim tot posibilul pentru susținerea acelorora?

Când Hannibal aprins de mânie trecu cu mult curaj Alpii și își luă calea spre Roma, întreg senatul roman eră aproape fără nădejde a reeși învingător față de un așa rezolut conducător! Eră aproape sigur, că Hannibal învinge și cucerește Roma. Și cu toate aceste senatul cugetând la trecutul atât de glorios al Romei, sperează izbândă și în fața tuturor greutăților de tot hotărât zice: „suntem gata la orice jertfă numai să mântuim Roma și pe noi!” Ei nici în clipita din urmă nu să lasă învinși! Nădăjduiau sus și tare, că Hannibal nu va putea străbate prin poarta falnicei cetăți! Și nu s'au înșelat, pentru că Hannibal pe lângă toată iscusința și curajul dovedit, de astădată a trebuit să reîntoarne fără învingere!

— Dar oare noi cum stăm? Noua lege școlastică voeste a zădărnici susținerea școalelor confesionale. Cu această lege s'a pornit o luptă crâncenă împotriva tuturor școalelor noastre. Să vedem dar, noi încă privim tot cu așa curaj ca senatul roman în fața tuturor greutăților, ce ne așteaptă. Oare noi

încă privind în trecutul nostru plin de jertfe aveam-vom tăria de a vota pentru viitor îndoite jertfe numai se putem mântui școala și biserica, cari sunt cei mai însemnați factori ai culturii noastre. Eu cred, că da! Și în genere cutez a afirma, că dacă vom duce jertfele cu susținerea școalelor populare până la extremul putinței noastre materiale, ne vom ajunge scopul dorit! Iar la caz dacă scopul acesta pe lângă toate forțele spirituale și materiale îl vom ajunge numai în foarte puține parohii și atunci ne va liniști gândul, că totuși am făcut ceva pentru o cauză atât de însemnată a neamului nostru!

— Deci de fel nu ar fi cu cale dacă am abzice îndată la începutul luptei de toate școalele și astfel ne-am da învinși fără să fi luptat. Guvernul ar putea statifica și toate școalele deodată și spre aceasta ar afla și mijloace destule pentru ași câștiga banii necesari întru susținerea acelorora. Și e întrebare, că dacă am abzice de susținerea lor pe mai departe, oare acele nu tot pe banii nostri ar fi susținute și încă în detrimentul nostru?

Așadar prin o abzicere momentană de toate școalele populare nici nu ne mântuim pentru totdeauna de jertfe, nici nu mântuim cauza națională! Nime nu poștește dela credincioșii unei parohii să-și susțină școala cu ruină materială, însă a și o ajutoră cu mijloace posibile asta e datorința unul fiecăruia! Și dacă din ast punct de vedere vom porni, atunci spesele de întreținere nici când nu vor deveni insuportabile pentru credincioși. Iar apoi, că în ast chip susținută o școală va fi cercetată de mai mulți ori mai puțini băiați asta-i alta întrebare și eu îi affu explicație altunde. Și anume: în privința aceasta să spun un caz. Este în apropierea mea o parohie, unde sunt mai multe confesiuni. Aici este și școală confesională și școală de stat. Și în totdeauna

școala confesională a fost cercetată de mai mulți băieți, ca cea de stat. Și e ușor de înțeles pentru ce? Pentru că școala confesională a avut totdeauna niște conducători harnici, cari n'au cruțat nici jertfă nici osteneală întru-ajungerea scopului lor!

Apoi e deoște cunoscut, că noi toți tragăm mai bine a ne purta pruncii la astfel de școală, despre cari suntem convinși, că are conducători buni și ne asigură de un progres mai bun. Și iar e de obște cunoscut și aceea, că pruncii noștri în școală cu limba de propunere maternă în totdeauna arată mai mare progres decât în alte școli!

Deci să nu purtăm frică dacă eventual în o parohie, unde este deja o școală bună confesională, s'ar înființa și o școală de stat, prin aceasta școala confesională ar suferi daună și cu vreme ar încetă și ar trebui închisă! E drept, că nu-i eschis nici cazul acesta, însă atunci eu ași învinovăți pe conducătorii ei. Căci dacă până acum am avut, acum îndeosebi avem lipsă de conducători buni! Dar este lipsă acum nu numai de conducători buni ci și de atari oameni, cari sunt gata a jertfi ori cât la altarul culturii! Numai cu astfel de oameni în frunte putem pleca cu siguranță în luptă!

Prin urmare să facem o socoată cu noi înșine. Cum stăm? De cari puteri dispunem? Sunt grele jertfele și nenumărate abnegațiunile, ce ne așteaptă în viitor! Deci barem cât de cât avem nădejde a reeși învingători în lupta ce începem? Astfel cumpănind bine lucrul în fine să ne hotărâm ca și oarecând senatul roman: „că suntem gata la orice jertfă numai să ne mântuim școala și pe noi!”

Buteni, 1 August 1907.

Ioan Turdean,
preot gr.-cat.

II.

În viața noastră națională și confesională nu este o chestiune mai ardentă și nu ar trebui să se preocupe pe nimenia, alta, decât soarta școlilor noastre.

În foaia noastră bisericească am citit două păreri mai de capetenie, și anume: a unui Domn Protopop, carele susține, ca să susținem caracterul confesional al școlilor noastre populare, până la extremul putinței noastre materiale, și una a O. D. Al. Bărbulescu, carele susține, că lucrul cel mai bun și mai cu minte ar fi, ca să abzicem de toate școlile.

Eu deși cunosc pe Dl Bărbulescu, unul dintre cei mai activi, unul dintre aceia, cari și-a făcut și își face datorința atât față de biserică cât și față de școală cu cea mai mare conștiință și carele a adus școala de sub direcțiunea D-sale la un așa nivel, încât se poate compara cu orice școală elementară din patrie, cu toate acestea nu pot accepta părerea D-sale, ci mai mult mă alătur la cele indicate de un Domn Protopop în Nr. 26 al acestei foi. Prin urmare părerea mea este, ca, unde susținerea școlii e împreună cu jertfe peste puterile noastre, acolo să susținem caracterul confesional prin ajutor de stat. Dar de școală se nu abzicem nici la un

caz, pentru că abzicerea ar fi împreună cu eschiderea propunerii limbii materne în școală, ceea ce ar fi o pierdere ireparabilă. Deci dar să ne luăm bine de seamă.

Iar a ne supune la o jertfă peste puterile noastre, deoparte cu timpul am ajunge la imposibilitatea de a mai putea subsista, iar învățării noastre ar intra în o eră nouă de suferințe materiale, având ca izvor de venit numai și numai repartiția pe popor, iar de altă parte avem paragraful 19 al art. de lege din a. c. prin care e obligat fiecare învățător a propune l. magiară în așa măsură, încât cu sfârșitul anului al IV-lea de școală să-și poată exprima cugetele sale fiecare elev în limba magiară, atât în scris cât și verbal. Acest paragraf se aplică la orice școală, ori se împartășește de ajutorul de stat, ori ba. Aici poate se mi-se face întrebarea că oare pute-vom ajunge la un astfel de rezultat? Eu zic ca aceasta întrebare e superfluă, de oarece acest §. e lege și așa trebuie să se ducă în îndeplinire pe orice cale.

Cumcă învățătorii vor avea de suferit mai mult, aceasta e hotărât, dar din institutele noastre preparandiali ies tineri cu o cunoștință pedagogică destul de bogată, atât teoretică, cât și practică, și pe lângă aceea cu o cunoștință deplină a

limbei magiare, și își vor pune toată silința a satisface legii, — iar ca scut vor avea paragraful 22 p. 1. alineatul a) în care dacă se constată, că nu învățătorul a fost cauza la neobținerea rezultatului pretins; atunci nu va fi tras sub cercetare disciplinară.

Eu sum de credință că, până când vom avea aplicați ca învățători absolvenți ai preparandiilor noastre, până atunci nu avem a ne înfrica de nimic, dar îndată ce vom pierde acest favor, ni se va sgudui din temelii întreaga educațiunea și cu timpul am ajunge unde au ajuns Francezii azi. Cumcă nu vom fi pierduți îmi iau îndrăsniala a aduce un exemplu și anume: în o comună mixtă din jurul R. nu și-a susținut școala ani de-arândul din cauză că nu au putut satisface art. de lege XXVI—1893 și aceea comună naționalicește eră mai pierdută, și așa și eră, dacă nu venea întru ajutor un bărbat vrednic, carele prin esoperarea unui maxim ajutor de stat, sistemiză salarul și reînființă postul de învățător, și fiindcă terminile pentru primirea salarului erau mai sigure că ori și unde, a fost ocupat acel post de un astfel de învățător, carele a stors admirația jurului întreg, prin rezultatul ce l'a obținut atât în școală, cât și afară de școală cu adulți. Și astăzi aceea comună

FOIȚĂ.

Luminarea unei vieți.

povestire originală a »Unirei,« de I. Agărbicean.

(Continuare).

2

În curând Ispravnic cunoseu întreaga istorie a Leontinei, — a străineii de mai înainte. Liniștea lui tulburată din sara aceea nu l'a mai lăsat în pace, ci l'a mânat mereu să se întâlnească cu fata, să afle cât se poate mai multe despre ea. În câteva sări de-arândul, plimbându-se prin aceeaș alee Leontina, abătută, albă la față ca o moartă curată îi spuse acelea cuvinte răci ce-i îngheță tot mai tare inima lui Nicolae Ispravnic.

Se putea vedea bine, că fata fără voce spune aceea istorie. „O dar dacă ai plăcere Dta, care ai fost cu mine totdeauna bun, cum să nu-ți spun?“

Leontina venise de mică în oraș. Să fi avut așa vre-o 12—13 ani, când murind tată-s'o, o adusă aici o mătușe. Crescuse la țară într'un orașel, unde tată-s'o a fost un mic funcționar. Pe mamă-sa n'a cunoscut'o. Aci la mătușe-sa i-a mers bine o vreme. A purtat'o la școală, a grijit'o ca pe copilul ei. Dar odată, într'o sară s'au pomenit în casă cu un domn bărbos, tare urât. Dădu mâna cu mătușe-sa, se întrebară de sănătate ca niște vechi cunoscuți, apoi privind-și amândoi în ochi trecură într'o oada vecină, lăsând pe

Leontina singură. Nu peste mult se auzi acolo vorbe aspre, sfadă, și când ieșiră erau amândoi schimbați la față.

— Acum nepoata vine cu mine. Tu nu poți porunci. Legea să spună cari avem dreptul.

Și Leontina se mută la Domnul cel bărbos încă în sara aceea. Eră de 16 ani acum, când auzi că-i gata legea de care a auzit vorbind pe domnul cel bărbos în sara aceea — domnul care se dase de unchiul ei. Dar hotărârea legii a rămas numai pe hârtie. Eră vorba ca fată să moștenească dela o rudă depărtată avere foarte frumoasă, și pentru asta se imbulziă, s'o crească și matușă și unchiul.

Când se adeveri că înzestrarea fetei a fost numai o scornitură, se lăpădară amândoi de ea. Ajunse pe drumuri ca copilul nimănu și nu știa ce să înceapă. Privirile unor trecători îndreptate asupra sa i-se păreau spurcate, și se cutremură până în adânc. A vrut să meargă slujnică, dar n'a primit'o nime. „Ce să fac c'o domnișoară la casă? Am și eu destule!“ La mătușe-sa n'a mai putut pătrunde niciodată să ceară vre-un sfat. Parc'o simția bătrâna când vine.

Astfel ajunsă ca vai de capul ei să peară de foame. Foarte cu greu au primit'o într'o casă de cusătorese. Ce știa dânsa cu acul? Mai nimic! La școală a învățat să facă flori și deseme cu creionul, nu cu acul. Cu timpul se obicinui și acum știe coase bine.

Numai cât e grozav să-ți treci fiecare zi una ca alta în aceeaș zuruitură de mașini, între aceeaș fețe oșlitate și vorbe murdare. Din plata puțină să trăiești, să te îmbraci, să-ți plătești locuința. Câte amănunte dureroasă, câte crâmpee din viața ei de doi ani i-a spus în sările acelea!

Ispravnic privia în ochii tulburi a fetei, și-i părea rău că silit'o să-i descopere atâtea mizerii din viața ei părăsită. Dar simția o lipsă mare de-a afla tot, tot ce s'a petrecut în sufletul acesta, care s'a întunecat din zi în zi, în care n'a mai căzut un strop de mângâere, de când eră copilă mică. Multe din nenorocirile ei, pentru dânsul n'ar fi fost nimic. Simțea că el le-ar fi învins. Dar când se uită la ființa aceasta așa de neajutorată, vedea că ea a trebuit să sufere foarte mult. Și spuse cu glasul ei aceea greutăți luau o proporție uriașe, sfâșiitoare, sub cari, iarăși i-se părea, că și dânsul ar fi trebuit să se frângă.

I-se părea lui însă ca Leontina aceasta nu-i spune totul. O teamă pronunțată eră în glasul ei, un tremur ca de o grijă ascunsă, să nu afle el totul. Ispravnic o vedea aceasta din cum se uită la el, din cum se poartă când se întâlneau cu cineva pe drum. Nu cuteză însă s'o descoase mai departe.

Simțea însă că nenorocirea acestei ființe aduse ceva nou, hotărât, în sufletul său, voința să o ajute. Da, e o datorință aceasta! Alta ar fi cu alt cineva.

e de model. La astfel de rezultate noi numai așa putem conta, dacă vom avea învățători absolvenți ai preparandiilor noastre și vor fi lipsiți de grijile pentru susținerea vieții, cari apoi la rândul lor își vor concentra toate puterile pentru a satisface datorinței ce îi este impuse din partea providenței divine și lege.

Deci dar eu din nou îmi iau îndrăsniala a-mi expune părerea, că unde nu vom putea susține școala din puterile noastre proprii, să o susținem cu maximul ajutor de stat, dar caracterul confesional să nu-l cedăm nici la un caz.

D. Cioloca

America. Oamenii nostri, cari merg la America, de comun adună bani frumoși, eu cari își plătesc datoriile de acasă, își cumpără pământ și vite, și ajung la o stăricică mai bună și la un traiu mai ușor. Și în privința intelectuală avem să mulțămim mult Americii. Oamenii își câștigă cunoștințe frumoase, se desvoaltă în privința socială, capătă curaj și energie: un Român ce a stat în America vre-o 2 ani și a avut fericirea să fie membru la vre-o societate românească de acolo, a umblat regulat la adunările ei — nu va mai trămură nici când în viața lui înaintea unui notăreșel ori protopretore, acela e sigur membru al partidului național.

Și mai mult decât noi au să mulțumească Americii frații Slovaci. Ei au ajuns până acolo, de nu numai lucrători de rând, ci și ingineri, advocați și alți inteligenți merg la America, carea pentru ei e o nouă patrie.

Au deja mai mulți milionari, au o pressă puternică, trimit bani acasă foarte mulți. În anul trecut au cumpărat Slovacia în Nordul Ungariei pe bani trimiși din America mai multe mii — ori zeci de mii — de jugăre dela nobili magiari. Slovacia întorsă acasă de asemenea sunt naționaliști foarte buni, mai buni decât Românii, căci având ei în America mulți oameni inteligenți, și fiind America stat liber pentru orice națiune, Slovacia se desvoaltă în America admirabil, viața lor socială și națională din America o poate învidia și „națiunea“ cărmuită de „marele guvern național“ ieșit din sinul ei!

Ungurii o duc mai rău și ca Românii și ca Slovacia. Ei se fac cu ridicata socialiști și necredincioși bisericii, și se stinge în ei și dorul de patrie „magiară.“ Acu-s doi ani a plecat un preot magiar din America spre casă. Înainte de plecare a întreat pe copiii de ungar din o școală: cari dintre voi vreau să vină acasă în Ungaria? N'a fost un singur glas: „eu,“ ei toți au zis unisono: noue ne place aici, nu ne trebuie să mergem nicăiri.

Până aci câștigă în America un lucrător simplu 2—2½ dolari, pe zi, care face cam 10—12 coroane la zi. În urma emigrării colosale și fără de sfârșit plata lucrătorilor a scăzut cu 50%, azi nu capătă mai mult de 1¼ dolar, sau cel mult 1½ dolar pe zi lucrătorii de rând; din aceasta are să-și plătească apoi cvartirul, spălatul, mâncarea, carea în timpul din urmă s'a scumpit cu 30%. Subtragând acestea și hainele din plată, îi mai rămâne ceva lucrătorului, dar nici pe jumătate atâta, cât avea până aci.

S'au înmulțit de tot prea tare în America străinii, de aceea vreau să împiedec emigrarea în mai multe chipuri. Noua lege, ce a intrat în vigoare în Statele Unite cu 1 Iulie 1907 e de tot scrupuloasă în ce privește lăsarea străinilor în America. Prin ea

nu se dă voie să intre în Statele Unite la o mulțime de clase: la idioți, slabi de minte, epileptici, cerșitori, tuberculoși, criminali, poligami, anarhiști, prostituite, neguțatori de fete, lucrători cari au fost dimiși înainte de termenul pus în contractul de lucru, oameni slabi la trup, persoane cari se par că sunt numai spre greutate statului, copii sub 16 ani cari nu sunt cu părinții lor. Oficialul incredințat cu controlarea debarcatorilor are voie să nu primească pe uscat și alte categorii de oameni. Se caută apoi cu amănuntul, că oare are la sine cel ce vrea să debarce la lucru în America 50 dolari, naționalul lui acurat, și dacă se află toate în ordine — bani poate avea și mai puțin, i-se dă voie să debarce.

Pentru Românii din America, cât și pentru întreaga cauză românească ar fi un nespun câștig, de s'ar duce la America mai mulți inteligenți, cari să conducă și să organizeze mai bine pe toți românii de acolo, căci organizarea lor de azi în atâtea societăți nu va putea produce fructele, ce se așteaptă pe dreptul dela ei. Ar fi și este mare nevoie de preoți cinstiți și sirguincioși.

Și până lipsește inteligența aceasta avem să mulțumim mult Americii, căci ea ne îmbogățește pe frații de acolo, cari acasă erau săraci și năcăjiți, atât în privința materială cât și spirituală, — și după ce ei toți se întorc acasă, nu este cauză de ce să se pornească la noi acțiune în contra emigrării la America. Tocmai de aceea noi nu ne putem alătura mișcării pornite de ministrul de interne și de culte, ca să oprim emigrarea la America, căci Românii cari emigrează se întorc iarăși, bogați în bunătăți, pe cari durere aici acasă nu le pot câștiga.

Dar cu Leontina aceasta nu s'ar putea altfel să te porți.

— Vezi Domnișoară, — îi zise într'oa sară — cât ar fi de bine să mergi Dta deaci. Uite, aici n'ai pe nime. N'ai o rudenie, un oim în care să te încrezi. Acolo în orașelul Dtale n'ar fi mai bine?

Leontina se opri palidă, cu ochii răciți deodată.

— Nu, dle Ispravnic, acolo nu mai pot merge. Poate ori unde, dar acolo s'a gătat pentru totdeauna să mai merg.

— Bine, dar n'ai rudenii acolo? N'ai pe nime.

— Nu... eu... eu nu mai am pe nime. Ispravnic se înduioșe:

— Cum n'ai pe nimeni? Cineva dintr'ai dumniavoastre trebuie că mai trăește încă.

— Chiar să trăiască eu nu pot să-i mai văd, și ei nu trebuie să mă mai vadă. Vezi că Dta nu înțelege nici acum că cu viața mea s'a gătat. De mult, de doi ani cât doue veacuri eu ca și când n'ași mai fi. La ce să mă mai duc între ei? Aș mai putea eu să fiu ce-am fost odată? Nu, n'aș putea. Simt eu bine că n'aș putea.

— Să mă ierți — Domnișoară — dar eu nu prea înțeleg cum vorbești Dta astfel. De ce să nu mai poți Dta fi ceea ce ai fost? Ori, peste tot, ești acum altfel de cum ai fost odată. Eu nu aflu...

— Se înțelege că nu! Se înțelege că Dta nu poți afla. O, dar eu simt aceasta, nu

trebuie s'o aflu. Ce-ar fi dacă mâne n'ar mai răsări soarele, și răci poimâne și nici odată? Mai averear vre-un vre-un rost viața voastră a tuturor? Așa-i că n'ar mai avea? Ah! domnule Ispravnic, pentru ce trebuie să ți-o spun și asta! Vezi noi nenorocitele, noi sexul cel slab, avem și noi un soare. Dacă să întunecă acela, viața noastră-i noapte și noi suntem umbre.

Șezură pe un scaun, căci Leontina se obosise.

Ispravnic încă n'a văzut-o așa ajitată. Stătă pe gânduri, deși nu știa ce să se gândească... Poate la urma urmelor să fie aici vorbă de-o dragoste trecută, ori mai bine, nenorocită.

Ca și când i-ar fi simțit gândul acesta din urmă, Leontina adause:

— O, să nu crezi că-i vorbă de vre-o iubire. Cei nenorociți n'au iubiri. Iubirea e prea curată lumină, că se poată trăi în întunecul amar al durerilor. Stau amândoi în tăcere în liniștea însărării. Ispravnic se gândia ca la o enigmă la femeia aceasta ce-i sta alături. Gânduri rele îi veniau lui, dar nu putea să creadă nimic rău de Leontina. Aceasta, cu capul în palme, stă nemișcată. Printre degetele, albe, din când în când doi ochi mari, negri, umezi privea pe furiș la Ispravnic, cum soarele ce sfinția își jucă razele strecurate printre frunza platanilor, pe fața, pe pălăria și hainele lui. Apoi, luându-și palmele, ochii i-se pironiră departe

pe-un punct nevăzut în orizont, și încet încet porni izvorul lacrimilor să învie, ca o ușurare, ori ca o izbucnire de furtună. Incepă să plângă cu hohot, fără ca să se mai poată opri.

Ispravnic — pierdut — privia la dânsa și nu știa ce să zică, ce să încerce. Îi puse încet, ca o adiere, mâna pe umăr:

— Domnișoară, domnișoară dragă, uite e lume pe aici. Ce va gândi?

— O, așa-i! Iartă dle Ispravnic. Mi-a venit așa o slăbiciune. Dar vezi eu încă n'am întâlnit nici un om așa de bun ca dta. Îmi trece mie, că mi-a mai trecut. Nu face nimic. Dar dta să ierți.

Porniră apoi grabnic amândoi spre oraș.

*

Nicolae Ispravnic trebuia să se pregătească din gros pentru cel din urmă riguros. Nunsai avea vreme de preumblări. Incetul cu incetul părea că și-a și uitat de străina aceea nenorocită.

* * *

(Va urmă).

**Cărți postale ilustrate,
cu vederi din Blaj.**

Bucata 6 fileri. — Suta 5
cor. franco.

Cronică.

Program.

Suntem reprezentanții *catolicismului* la noi. Cuvintele acestea spun programul, dorințele, tendințele noastre. Spre liniștirea stim. cetitori trebuie să declar, că asta nu înșamnă așa numitul *confesionalism*: nu înșamnă, că noi am tinde spre hărțueli cu frații de altă lege, că am căuta puncte de divergență între fiii aceluiaș neam, nu; asta-i chestie care ne privește numai pe noi între noi. Lucrul e simplu de înțeles: atât noi, cât și greco-orientalii, ținem, că suntem în posesiunea agrului adevărat al lui Hristos și ambițiunea fiecăruia aduce cu sine, că să-și îngrijească agrul cât se poate mai bine. Poate să cultiveze cineva agrul său, fără să tindă a strică celuilalt și mai bine e, dacă fiecare stăpân își vede de pământul și toate holdele caută bine. Vecinii răi se invidiază și nu mai pot de ciudă, când unul se află mai bine ca celalalt; această vecinătate rea se chiamă *confesionalism*, când cele 2 agruri sunt doue biserici românești, una unită, alta neunită!

Iacă dară, ce vrem noi. Să ne dăm seamă de cauza, ce reprezintă și convingși de importanța aceleia, să fim cât se poate mai buni slujitori ai cauzei noastre, căci răspunzători vom fi cândva înaintea Domnului. Nu am descris în rândul trecut stările noastre așa de neîndestulitoare, că alții ar stă mai bine, ci pentru că dela noi se așteaptă mai mult, ca dela fiii veacului acestuia. Căci să vedem numai:

Ce e catolicismul?

Domnul Hristos a fundat Biserica sa și a provăzut-o cu putere și cu har dumnezeesc, pentru a fi sfințitoarea neamurilor și mântuitoarea aceloră atât în cele veșnice, cât și în cele vremelnice, aici pe pământ. De atunci aflăm un factor nou în istoria neamurilor; și Biserica și-a continuat misiunea multe sute de ani. Codici vechi și scrisori bătrânești spun, ce-i Biserica și ce comoară scumpă a omenimei a fost ea în decursul alor 19 sute de ani. Chiar și dușmanii ei de azi recunosc mărirea ei! „Biserica Romei, zice renumitul prof. Harnack în „Das Wesen d. Christentum's,“ e așezământul cel mai extins și puternic, cel mai complicat și totuș mai unitar dintre toate, câte a produs istoria cunoscută până acum. Toate forțele genului uman, toate puterile elementare, de cari dispune omenimea, au lucrat la ea.“ La întrebarea: ce a produs Biserica romană, răspunde învățatul din Berlin: „a crescut popoarele romane și germane. A dat popoarelor tinere cultură creștină, nu ca se le impedece la treapta primă a dezvoltării, ci le-a dat și putere de a se evolua și evoluția asta a condus-o ea aproape o mie de ani. Până la veacul XIV. a fost conducătoare și mamă: împărtășia ideii, designa scopurile și elibera puterile. Până la s. XIV., — aici vedem, că cei crescuți de dânsa au ajuns de sine stătători și au trecut pe căi, cari nu-s designate de ea, pe cari nu le urmărește și nici nu le poate urmări. Dar nici acum, în cele 6 veacuri din urmă, nu a rămas așa îndărăt, ca biserica grecă...“

Ce a fost Biserica Romei neamurilor din Apus în evul mediu, aceeaș a ajuns poporului nostru după Unire. Ea ni-a dat școli,

literatură, cultură națională. Ea cuprinde în sinul său și azi o mare parte a poporului român; ai ei servitori suntem noi. A crede în misiunea acestei Biserici mântuitoare a neamurilor totdeauna, care e în nelncetată legătură cu capul ei nevăzut: Di Hristos; a servi intereselor acestei Biserici cu credință, cu dragoste și cu idealism mai înalt, a simți și a cultiva în tine și față de toți, duhul evangheliei și iubirea frățescă: *acesta e catolicismul!*

Cronicarul.

CORESPONDINTE.

— Din Giurgeu. —

Din acest colț extrem al archidiecezei noastre ne vin așa de puține știri despre mersul vieții românești, încât orice fapt cultural, neînsemnat pentru alte ținuturi, trebuie să-l primim cu bucurie.

Cu ocazia sinodului protopopesc al Giurgeului, ținut la 18 April n. 1907 în G. St. Miclăuș, preotul parohiei Bilbor, Ion Tăslăuan, a rostit următoarea disertație, pe care o găsim vrednică de publicat.

Mulțonorați în Hristos frați!

E frumoasă datina de a ține la sinoadele tractuale disertațiuni cu conținut moral-creștin, menite a deștepta în inimile și mințile Fraților în Hristos sentimente și idei de credință întăritoare. Sinoadele noastre dau prilej preoților dintr'un tract să-și descopere comorile sufletesti, să împărtășească unul altuia învățăturile asupra credinței religioase și asupra virtuților creștine.

Am avut ocazie să aud cuvântul fiecărui Frate în Hristos și am fost aproape întotdeauna mulțumit de priceperea cu care au fost alese și de sirguința cu care au fost tratate subiectele disertațiilor.

Mi-a venit și mie rândul. Vă rog să ascultați cu bunăvoință modestul meu cuvânt, a fi cu luare aminte și la ale mele dintru ale mele.

M. O. în Hristos Frați!

De câte ori suntem în serviciul Domnului, auzim cuvintele: „Să ne iubim unul pe altul, ca într'un cuget să mărturisim“. Frumoase și nobile cuvinte sunt acestea cărora poate mulți dintre noi nu le-am dat atențiunea cuvenită atunci când le-am rostit, nu ne-am gândit la marele adevăr, pe care-l conțin. Nu este virtute mai sublimă, care să fie mai vrednică de sălășluit în inimile oamenilor ca *iubirea de-aproapelui*, exprimată în citatele cuvinte. Ea este temelia societății omenesti și fundamentul moralei creștine întrucât rezumă în sine sprijinul reciproc, adică *caritatea*, cu care oamenii trebuie să se întimpine unii pe alții în calea spinoasă a vieții. Această virtute creștină se exprimă și în cuvintele: „Neminem laede, sed omnes quantum potes inva“ (nu vătămă pe nimeni, ci cât poți ajută pe toți). Ea servește de bază multora sisteme de morală, cari, ca și cel creștin, nu admit adevărată fericire aici pe pământ. Partea primă a propoziției: „*nu vătămă pe nimeni*“ cuprinde în sine justiția, care pentru omul din societate e cea dintâi necesitate, căci omul numai atunci poate să se ocupe și de altele, când e în deplină siguranță în existența sa. Justiția însă presupune iubirea, căci numai atunci putem fi drepti față de aproapele

nostru, când îl iubim sincer, ca pe noi înșine. Pentru a doua propoziție amintită: „ajută cât poți pe toți“, nu e altceva decât caritatea creștină, care, deși pare o virtute mai frumoasă și mai deamă de practicat în viața de toate zilele, e subordonată celei dintâi despre care am vorbit, căci e mai greu a *nu face rău*, decât a *face bine* și e mai mare păcat a *face rău* decât a *nu face bine*.

Idealul oricărei morale, M. O. în Hristos Frați, nici nu poate fi altă virtute decât iubirea deaproapelui care e așa de frumos spusă în următoarele cuvinte ale Sfântului Apostol Pavel către Corinteni! „Ea rabdă îndelung, se îndură, nu invidiază, nu se înalță, nu se mândrește, nu defaimă, nu se mânie, nu cugetă rău, nu se bucură de nedreptate ci de adevăr, toate le suferă, toate le crede, la toate are speranță, toate le rabdă“. În această resignațiune înțeleaptă constă iubirea deaproapelui. Acelora cari sunt străini de aceasta dumnezeiască virtute, să le strigăm împreună cu Isaia: „Curățiți-vă, ștergeți răutățile din inimile voastre, îmbrățișați aceasta virtute, căci de vor fi păcatele voastre ca mohorițiunea, ca neaua le va albi“.

Cu toții trebuie să ne împretinim cu aceasta virtute, căci dânsa asigură liniștea dintre indivizi și pacea între oameni. Ea trebuie să pătrundă atât în straturile de sus cât și cele de jos ale societății omenesti, ca să le poată rescumpăra fericirea pământească.

Și între noi, M. O. în Hristos Frați, iubire sinceră să fie. Dispară orgoliul și sumeția, care de multeori se înțelenește între noi, să ne dăm cu toții mâna, căci toți Frați suntem în Hristos. Numai astfel vom putea fi una, numai astfel vom putea ajunge la ținta finală, la care cu toții sperăm.

Și acum, Doamne atotputernice, răvârșă în inimile noastre darurile tale cerești, ca luminați prin Spiritul Tău cel sfânt, să putem duce o viață plină de iubire adevărată, să ne curățim sufletele și inimile noastre de ură, și de pizmă și de fătarnicie; așa ca viața și faptele noastre să nu țintească decât spre lauda și mărirea Ta. Amin!

Condițiuni de primire

în școala civilă de fete a Asociațiunii din Sibiu și în internatul aceleia.

În clasa I. a școlii civile de fete se primesc eleve:

a) cari arată prin *atestatul de botez*, că au implinit cel puțin vârsta de 9 ani. și

b) dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui *examen de primire*, că sunt bine orientate în materialul de învățământ, prescris pentru clasa a IV-a elementară.

În celelalte clase ale școlii civile de fete se primesc eleve, cari dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare dela altă școală, de categoria școlii civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V și VI dela școala elementară-poporală, primirea în ori-care clasă a școlii civile, ce corăspunde vârstei elevei, se poate face numai pe baza unui *examen de primire*, depus cu succes înaintea corpului profesoral al școlii, în senzul ordinațiunii ministerului regesc-unguresc de

culte și instrucție publică, dto 11 August 1887, Nr. 29,000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cari se inmatriculează pentru primadată la școala noastră, au să producă atestat școlar, atestat de botez și certificat de revaccinare.

In cursul complementar (supletor), împreună cu școala civilă de fete a Asociațiunii, în senzul §-lui 6 din statutul de organizare al școalei, se primesc eleve, cari au absolvat cele patru clase ale școalei civile. Se pot primi și eleve, cari au absolvat cu calculi buni numai două clase civile, dacă au trecut de 15 ani și sunt impedeate a absolvă toate cele patru clase civile.

Inscrierile pentru anul școlar 1907/1908 se pot face din 1—6 Septembrie 1907, stil nou.

Examenele de emendare, se țin în 2 Septembrie 1907 st. u. la 8 ore a. m., cu elevele care s'au anunțat la direcțiune.

În 3 Septembrie 1907 st. n. la 8 oare a. m. se țin examenele de primire, iar în 5 Septembrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, și pentru elevele, ce se înscriu prima-dată la această școală, o taxă de imatriculare de 4 cor., solvită odată pentru totdeauna. Acelaș didactru e și pentru elevele din cursul complementar.

Elevele cari voiesc să fie primite în internat, fie eleve ale școalei civile, sau ale școalei elementare a Reuniunii femeilor române, au să fie anunțate de timpuriu la direcțiunea școalei, înainte de începutul anului școlar, pentruca să se poată face dispozițiunile necesare.

Taxa internatului e 500 cor. pe an, în care se cuprinde și didactrul, și se plătește înainte lunar, în patru sau în două rate. Spesele pentru cărțile de învățământ, pentru materialul de scris, desemn și lucru de mână, să poartă separat de părinți, pe cum și cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în fortepiano și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiune în fortepiano sunt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voiește să iee oarele singură, se socotește la 2 oare pe săptămână taxa de 18 cor. *) pe lună; dacă 2 eleve iau împreună instrucțiune în aceeaș oară, taxa se socotește la 2 oare pe săptămână cu 9 cor. de elevă; sau

b) dacă o elevă voiește să iee oarele singură, se socotește la 2 oare pe săptămână taxa de 12 cor. *) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceeaș oară, taxa se socotește la 2 oare pe săptămână cu 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucțiunea din limba franceză se socotește pe lună cu 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcțiunii școlare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul orașului și e provăzut cu apeduct, baie proprie și lumină electrică, încât ofere cele mai bune condiții igienice.

Elevele din internat, afară de școală, au în fiecare zi anumite oare de conversațiune în limba franceză, magiară și germană după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și învață lecțiunile sub conducerea directoarei, profesoarelor și guvernantelor.

*) Din care sumă 2 cor. se contează pe lună institutului, pentru susținerea fortepianelor în stare bună.

Elevele, cari voiesc să fie primite în internat au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă sau țol de coperit, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedee), 6 ștergaré, 6 servete, apoi perie de dinți, săpun și 2 piepteni, cari toate rămân proprietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trup sau albiturile, câte 1/2 duzină din fiecare, două fuste de lustre (jupon) și două de flanel; ciorapi, batiste (marámi) câte 1 duzină, 1 parapleu (cort) și încălțăminte trebuincioasă. Pentru uniformitatea îmbrăcăminte elevele interne vor primi în decursul anului școlar o haină uniformă, 2 șurțe în forma unei haine, o pălărie de vară și una de iarnă, cari au să se facă necondiționat aici și cari vor costă peste tot cam 30—50 cor.

Dela direcțiunea școalei se poate primi prin poștă: „Statutul de organizare” și „Regulamentul intern” al școalei. „Regulamentul pentru cursul complementar,” „Planul de învățământ” și „Regulamentul ministerial pentru examenle publice, private, supletorii și de emendare”, a 20 bani exemplarul. De asemenea „Monografia” școalei, a 2 cor. în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul școalei și al internatului în toate amănunțele.

Sibiu, în Iuliu 1907.

Direcțiunea școalei.

Noutăți.

Din Arhidieceza. Au fost denumiți de parohii următorii administratori parohiali: On. Nicolae Pinciu—Hosman, Ioan Tat—Nucet, Ioan Comșa—Fofeldea și Maximilian Giurca—Totoiu.

Știri personale. În zilele acestea a fost oaspele Escelenței Sale Părintelui Mitropolit Nicola Franco preot italo-grec, aplicat în biblioteca Vaticană. Pupa Nicola Franco, care i-a fost coleg Escelenței Sale cum și Escelenței Sale Dr. Szabó episcopul dela Gherla în colegiul grecesc din Roma, a vizitat toate episcopiile și mănăstirile greco-catolice din Austro-Ungaria.

— Vineri în 9 l. c. a vizitat pe Escelența Sa Părintele Mitropolit, comandantul corpului XII de armată din Sibiu Escelența Sa D. Iosif Gaudernack. Domnul comandant a asistat la manevrele regimentului 31 la Cenade, încartirat de prezinte în Blaj. După vizita făcută părintelui Mitropolit a călătorit la Dicio-Sân-Mărtin spre a inspecționa trupele ce manevrează acolo.

Hymen. Laurentiu Nicoară teol. abs. și Lucreția Papiu anunță serbarea cununiei lor, care se va ține Duminică în 11 August st. n. în biserică gr.-cat. din Bistra.

— Ioan Mărginean teol. abs. și Susana Silvia Dan, din Nadeșul săs. — fidanțați.

Știri literare. A apărut: Din zilele lui Nero, roman după Alexandru Dumas—Tatăl. Prețul 1 coroană+10 fil. porto. Să află de vânzare în Librăria sem. din Blaj.

Aviz. În parohia Nandra (cottul Albei inferioare) protopopiatul Murăș-Uioarei, este lipsă de un cantor, care să știe și cunoască bine tipicul și cântările s. noastre biserici. Emoluminte: Porțiune canonică arătoare constătătoare din 4 pământele. Drept de pășune. Un cimeter provăzut cu pomi. A treia parte din metretele de cucuruz sfirmit. Terțialitatea venitelor, din biserică prescuri ori părăstase, a venitelor dela cununie, înmormântări etc. cuartir în casa cantorală și grădina de legumi. Acest pōst să poate ocupa cât

mai îngrabă. Terminul de concurs până în 26 l. c. Concurenții să se prezentează în vre-o Duminică ori sârbătoare spre ași arată cunoștința în cântări și în tipic în biserică pentru popor. Alte condițiuni le poate vedea la oficiul parohial gr. cat. din Nandra, Lândor u. p. Magyar-Bükkös. Cei cualificați vor avea preferință. Nandra în 1 August 1907. Oficiul parohial gr. cat.

Dare de samă și mulțumită publică.

Cu ocaziunea petrecerii de vară aranjată de „Societatea meseriașilor din Blaj” în 4 August 1907 în Grădina din Veza au intrat la cassă suprasolviri dela Dnii: Aug. Stupar, Gavril Precup, Iustin Nestor, Aurel Trifan, Niță Vancea, Simion Băcilă, Ioan Sântion, Plăcsintar I. Mendl Iosif, Schneider, Ioan Maior, Alexiu Pop, Gyulai Ana, Kampf, N. Chichidean, Pongrátz S. Simonoffi Al. Dr. Aug. Bunea, Dr. C. Ordace, V. Solomon, N. Baciu, O. Măcelar, Șt. Dragoș, G. Herseni, E. Mircea, R. Rîțiu, Aug. Butar, Aur. Velican, Nagy K. câte 1 cor. David Radeș, Dșoara Bodocan, Emil Viassa, Hein. Mendl, Rusu, F. Schneider, Dr. Danil Sabó câte 2 cor. Osw. Schaffend 3 cor. căpitan Florian 4 cor. locotenent Demár, Ștefan Oltean câte 5 cor. Dr. Laurentiu Nestor, Dr. Iuliu Maniu câte 8 cor. Ilustr. Sa I. M. Moldovan 10 cor. Dna Singer 4 cor. Suma incassarilor e coroane 426, eșite 183'54. Venit curat în favorul societății cor. 242'46 fil. Comitetul ține să aducă cele mai vii mulțumiri tuturor sprijinitorilor societății meseriașilor din Blaj. Blaj la 7 August 1907. Gavril Precup președint. Augustin Gruția secretar.

Petreceri. Tinerimea română din Barulmare și jur invită la Producțiunea teatrală ce o va aranja cu ocaziunea adunării generale a desp. Hațeg al Asociațiunii pentru cultura și literatura poporului român Duminică în 11 August st. n. 1907. După teatru urmează dans. Venitul curat este destinat în favorul bisericii din loc.

— Tinerimea română inteligentă din Cohalm și jur invită la Producțiunea muzicală teatrală ce o va aranja Duminică în 11 August în sala mare a Hotelului „Schlosser” din loc. Trei părți din venitul curat sunt destinate pentru Gimnaziul din Brad; iar cu a patra parte se alimentează fondul pentru înființarea unei „Reuniuni de cântări” în Cohalm.

Neorolog. † N. Grigorescu, cel mai mare pictor român a murit. În mormântarea a avut loc în Câmpina în prezența unui public foarte distins. Marele defunct, la dorința proprie, a fost așezat într'un sicriu simplu de brad, așezat apoi pe un car tras de patru boi, acoperit cu Velințe. Pressa din țară îl deplânge în panegirice vrednice de Măiestrul însuș. Vom reveni și noi în numărul proxim.

— † Paraschiva Pop nasc. Moldovan preoteasă văduvă în Drașov, după un morb scurt dar grav a trecut la cele eterne Sâmbătă în 3 August st. n. împărțită cu sf. Sacrament al moribunților.

— † Mariu David n. Macavei după scurte suferințe, în 6 August a. c. a trecut la cele vecinice, în al 33-lea an al vieții și al 15-lea a fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

Avizi!

Aducem la cunoștința superiorităților școalelor noastre populare că institutul geografic din Budapesta a urcat prețul mapelor și aume:

Mapa Ungariei pe pânză în loc de 12'65 cu 14—	
• Aust.-Ung. » » » » » 12'65 » 14—	
• Europei » » » » » 13'20 » 15—	
• Pianiglob. » » » » » 18'70 » 22—	

Librăria semin. Blaj.

Partea literară.

Din zilele lui Nero.

— Roman —

după

Alexandru Dumas—Tatăl.

(Continuare și fine). 13

Un murmur de admirație străbătu mulțimea: fusese o luptă eroică.

Sclavii scoaseră cadavrele.

Toate privirile se întoarseră acum asupra femeii legate de stîlp, care rămăsese acum fără sprijin. Ea sta, amețită pe jumătate, cu capul înclinat într-o parte, rugându-se încet. Se ruga pentru Sila și pentru sine.

Publicul, dela început o privea cu compătimire, cunoscând după expresia feței, că nu e jidancă, ci greacă. S'auziau strigăte tot mai deslușite, să i-se dea drumul. Dar Vestalinele, cari aveau cuvântul hotărîtor se ridicară toate douăsprezece, și zece din ele țineau degetul cel mare întors în jos, ca semn că nu vor agrățiere.

Se deschise o altă ușă și apărură o puternică figuroaică de Bengalia. Se vedea că era flămânzită de două-trei zile. Indată după intrare fiara simți mirosul de sânge proaspăt și aflând câțiva picuri de-asupra nisipului, îi linsă cu sete. Gustul de sânge o sălbătăci cu totul. Scoase un urlet selvatic și înghiți o bucată de carne, pe care sclavii o uitaseră.

S'auzi un scârțait între dinții fiarei; era o săgeată de a lui Sila.

În sfârșit dete cu achii de Acte, și se apropie de ea tirindu-se, încet, de frică să nu-i scape. Când mai erau numai vre-o zece pași până la stîlp, sări dintr'odată până la picioarele victimei.

Publicul erupse într'un strigăt de groază.

Se așteptau cu toții să-o vadă sfâșiată în bucăți, când, spre uimirea tuturor, tigroaica se tiri lingusitoare la picioarele victimei, lingându-i picioarele și mișcând din coadă.

Aste își deschise ochii și recunoscă pe Phoebe, tigroaica favorită a lui Nero.

Fiara o recunoscuse.

— Indurare! Indurare! — strigau acum cu toții, cari nu știeau că tigroaica și Acte sunt cunoștințe vechi, și credeau că s'a întâmplat o minune. Mulțimea se întoarse înspre loja imperială, dar Nero nu mai era acolo, ci se depărtase încă înainte de lupta lui Sila cu leul, căci primi fără veste nește știri foarte îngrijitoare din Hispania.

Vestalinele o agrățiară acum, în unanimitate.

Lybicus, îngrijitorul tigroaicei, veni să o ia. Dar fiara sta tolănită la picioarele fostei stăpâne, lingusindu-se. Phoebe plecă supărată, întorcându-și capul necontenit spre Acte. Când sclavii îi deslegară funiile, ea căzu ca amețită. Sclavii o sprijiniră de subsuori, să poată eși. Mulțimea o aștepta, să o vadă și să-i vorbească, dar Acte îi înlătura cu un gest rugător, trecând prin mulțime, înspre oraș.

Se inserase.

Acte trecu tristă pe stradele bine cunoscute, urmărită încă din depărtare de

câțiva curioși. Când aceștia observară, că ea trece pe cea parte a orașului, o părăsiră, iar Acte se strecură înspre catacombe, unde abia află intrarea, prin întuneric.

Află abia puțini cunoscuți, fără să știe, că atât zilele ei cât și ale acestora erau numărate.

După patru zile, Nero omorî 400 de creștini, ungându-i cu rășină și aprinzându-i, apoi, ca să servească drept facle pentru iluminarea orașului.

Acte încă era între aceștia.

XXI.

La trei luni după acestea, s'auzi într-o noapte un neobicinuit răpăit de copite pe calea Appia. Erau vre-o 20 de călăreți, cari treceau în goană nebună. Păreau că stau sub conducerea unui tinăr, a cărui față era acoperită cu un văl. Zgomotul ritmic al copitelor resuna departe în noapte. Calea lor era grabnică, deoarece călăriau ceasuri întregi, fără să zică o vorbă.

Ei veniau din Roma și mergeau înspre Momenta.

Pe la revărsatul zorilor, întâlniră în cale, un grup de oameni, cu înfățișare de mineri. Unul din ei îi agrăi:

— Încotro, ostașilor?

— Îi căutăm pe Nero, răspunse Epaphroditus, tinărul cu fața voalată.

— Noroc bun — le strigă mineriul — dar nu cred să-i dați de urmă. E prea viclean, decât ca să puteți pune mâna pe el. Va fi luat-o deja la fugă, spre țermul Africei.

Călăreții, lăsând drumul de țară, o luară acum peste ogoară. Ajunseră la o pădure, unde descălecară. După ce trecură prin păduriște, conducătorul lor scoase o fluieră de sub manta și suflă de trei ori. În curând zăriră, drept răspuns, o rază de lumină, pe colina apropiată.

— Să mergem acolo, căci numai acolo îmi va fi viața în siguranță.

Un ostaș tinăr, apropiindu-se de el, îi șopti:

— Eu cred, că ar fi mai bine, să nu-i omori.

— Nu se poate, căci, la reîntoarcere, me tradează lui Galba.

— Fă cum vrei — zise tinărul — dar eu n'as face așa. Cugetă-te, că încă ești împărat, dar deja se adună în fața Romei legiunile lui Galba și ale lui Gallus, și indată ce au intrat în Roma, s'a isprăvit cu puterea ta.

— Sporus — zise celalalt — eu sunt stăpânul și poruncitorul Romei, să nu mai îndrăznești să-mi vorbești astfel.

— Bine, dar cugetă-te, că numai ostașii ți-au scăpat viața. Deține-i, Nero, ori închide-i în întăritura aceasta, dar contenește cu omorurile.

Dar cuvintele lui n'avură nici un efect, deoarece Nero, indată după intrarea în întăritură, demândă să-i sugrume pe toți, crezând că astfel nu va putea descoperi nimeni, unde să refugiasse.

De astădată Nero se înșelă grozav.

El petrecu două zile în ascunzătoarea aceasta, se simțea în deplină siguranță și chiar făcea planuri de recucerire a Romei. Atunci îl apucă iarăș mania vărsării de sânge.

Porunci lui Epaphroditus, să măcelărească garnizoana întreagă, pe urmă să-i aducă capul lui Sporus, pe care începuse a-i bănuși în vremea din urmă.

Aceasta-i fû pierirea.

Sporus îi dete o epistolă, chiar în ziua când Epaphroditus avea ordin să pună otravă în mâncarea soldaților.

— Dela cine e — întrebă Nero cu spaimă.

— Dela Phaon, omul tău de încredere, care îți trimite știri din Roma.

— Cetește-o, și dacă conține vești rele, nu-mi spune ce scrie.

Sporus ceti scrisoarea, apoi o puse în manta, fără să zică o vorbă.

Nero îl priviă scrutător, iar Sporus îl măsură cu privire amenințătoare.

— Vorbește — îi zise Nero într'un târziu — spune, ce scrie Phaon.

Sporus tăcea.

— De ce nu vorbești?

— Fiindcă mi-ai interzis chiar tu.

— Vești rele?

— Cele mai rele posibile...

— Mi-am pierdut tronul?

— Mai mult încă!

— Vieța?

— Taci, sclavule! Eu Lucius Claudius Domitius Nero, îți demând — aci se oprî zăpăcit.

Sporus îi replică:

— Nu mai demânda, Nero, căci nu mai ai putere. Senatul roman te-a condamnat la moarte — cetește scrisoarea lui Phaon. Ascultă: Senatul roman lipsește de tron și judecă la moarte pe Claudius Oenobarbus*) pentru matricidiu și fratricidiu, pentru uciderea soției sale și pentru tradare de patrie.

Nero ascultă incremenit, înspăimântat de moarte:

— Ah, Sporus, nu se poate să mor, ascunde-me, du-me cu tine, îți voi fi recunoscător, scumpul meu Sporus, eu Claudius Domitius —

Se oprî iarăș încurcat, venindu-i în minte, că nu mai e împărat.

— Bine dar, nu mai sunt împărat nici nu voi să mai fiu. Du-te, Sporus, spune-le că nu mai voi să fiu împărat, numai să-mi lase vieța. Vai, Sporus, mi-e frică! Sporus, auzi tu, ce să facem? De ce nu vorbești? Și tu ești cu ei? Spune, nu ți-am împlinit ori-ce dorință? Răspunde!

Sporus îi răspunse abia într'un târziu:

— Ei bine, ascultă, Barbă-de-aramă, dacă tocmai vrei. Intr'adevăr mi-ai împlinit ori-ce dorință... M'ai dat la o vieță de desfrâu încă din copilărie, m'ai nenorocit și m'ai făcut neom. Am rămas însă lângă tine, pentru că doria să te văd decăzut total, să văd pe Caesarul cel puternic, cum să târăiește în genunchi în fața sclavului, cerându-i ajutor. Vezi, Nero, roata norocului s'a întors, viața ta e în mâinile mele și am să te predau judecătorilor.

Nero se trîntise la pământ, cu buzele albe ca varul, tremurând în tot trupul.

Sporus îl priviă neînduplecat:

*) Oenobarbus (Barbă-de-aramă) era numirea de batjocură alui Nero.

— Ridică-te, Barbă-de-aramă, a sosit ceasul de răsplată.

În clipa aceea s'auzi zângănit de arme din camera învecinată.

Nero, în desperarea din urmă, căută pumnalul de sub pernă, dar lăsa să-i cadă apoi din mână.

— Știeam — zise Sporus. Știeam că ești laș. Privește!

Și ridicând pumnalul îl implântă până la mâner, în pieptul lui Nero.

Soldatii însărcinați cu executarea lui Nero, se reînnoiseră în Roma și vestiră liniștiți împăratului Galba:

— Tronul este al tău; seminția lui Nero e ștearsă de pe fața pământului!

Desvoltarea chestiunii sociale.

— după Ernst Kirchberg. —

(Continuare).

5

Astfel înfloriră cetățile continuu. Numai jidovii, cari țin negoțul în mână și poartă afacerile de bani, escită prin exclusivismul traiului lor, prin cămătăria lor și prin avuțiile ce și le adunară în urma economiei lor, nemulțumirea și lăcomia mulțimei și sunt din când în când jertfa de persecuțiuni sângeroase. De altminterlea ura între clase în cetățile evului de mijloc nu o aflăm, cetățenii își văd liniștiți de afacerile lor, dacă au respins atacurile cavalerilor răpitori, și duc o viață fericită și mai îndestulătoare decât zilerii din țărănie.

Jugul, care apăsa pe aceștia, devenise între aceia tot mai insuportabil. Starea acestora se îmbunătăți puțin pe timpul cruciatelor, când lipsiră cavalerii ani de arândul de acasă și mulți cruciați mai de jos dobândiră la rentoarcere libertatea, dar și aceasta trecătoare și nu a avut efecte îndelungate. Cu cât slăbi puterea centrală, cu atât să putură mișca mai liber domniile cei mici, cu atât mai mult putură exploata și apăsa pe supușii lor. Poverile se înmulțiau continuu, crescând valoarea produselor zecimale de naturale erau tot mai grele, războaiele continue nimiciră satele și sămănăturile.

Trebuințele tot mai mari ale nobililor trebuiră se aște învidia și jaluzia țărăniei. Mai înainte nu era mare deosebire între traiul lor, cu toate că și atunci erau mai avuți, și țineau mulți servitori și ospătau pe mulți la ocaziuni festive. Prin descoperirea de părți nouă a lumii și în urma invențiilor multe pe terenul tehnic înfloriră negoțul și meseriile, comercianți mari își grămădiseră avuții immense, și acum începură a face lux, mai întâi în cetăți, pe urmă apoi la țară, în mâncări, îmbrăcăminte și altele. Și aceasta a fost cauză de ajuns, ca țărănul comparând starea sa cu a nobilului să i-să pară a sa cu atât mai deșositoare și apăsătoare.

Asta era starea lucrurilor în Germania la începutul reformatiunii. Chestiunea socială, carea după cele scrise până acum era curat agrară, se coapse. Pășirea lui Luther aprinse spiritele în măsură mai mare, decum intenționase. El să silia să dobândească singur libertatea spirituală, și din semința ce o sămănase, creșcu dorința după libertate lumească. Cu credința în autoritatea bisericeii, carea peste 15 veacuri era sfințită pentru lume, să cutropise și autoritatea aristocrației. Învățătura reformatoarelor despre egalitatea tuturor creștinilor înaintea lui Dumnezeu,

fie preoți fie laici, deșteptase idei despre egalitatea și frățietatea tuturor oamenilor deja aici pe pământ. Nedreptățile și schinguirile suferite în decursul veacurilor se mișcară acum deodată în capetele țeranilor, ura ce o aveau față de avuți și nobili se aprinse succesele din Șviteră influințară divin, și așa vedem erumpând răscoala țărăniei, care se estinse mai peste toată Europa și avea lozincă eliberarea iobagilor.

Urmarea ne este cunoscută. Părăsiți de acela, care fusese urzitorul nizuințelor lor revoluționare, căzură țerani răsculați de plumbii și sabiile soldaților. Răscoala fu sufocată. Nobilimea învingătoare nu să gândi, a înlătura situațiile precare prin reforme corespunzătoare, ci strinseră frâul mai tare. Libertățile fură înputinate, poverile ridicate, și țeranii să plecară sub jugul, ce li-să pusă în grumazi, uitară de pofta după libertatea, carea li cuprinse în un moment al conștiinței de sine deșteptate, și deveniră iarăși timpiți și nepăsători față de soartea și întâmplările din jurul lor.

Chestia socială să amănase pe timp îndelungat. Căci sfârșitul tragic al răscoalei țeranilor a fost o lovitură, din carea nu să putură reculege ușor țările în cari pustiise, și războiul de 30 ani, cari pustiise ținuturi și decimase populațiunea, nimici cu desăvârșire perspectiva reformelor economice. Încă la începutul veacului trecut vedem țărăniea trăind întru aceleași împrejurări ca pe timpul lui Luther și Melancton. Germania repăși de pe scena îmbunătățirilor sociale, luând deocamdată alte națiuni conducerea pe terenul acesta.

Anglia a fost din vechime locul de refugiu al libertăților. Popolațiunea conștie a regnului insular păsește pe calea câștigării unei ordine sociale bazate pe libertatea personală, și cei-ce au putut smulge dela regi slabi când erau lipsiți de bani seau incurcați în zăzhoaiie, la aceia țin strâns și nu o redau cu nici un preț. Harta ungară, dobândită cu sila pe la anul 1200 dela Ioan fără țară, puse dreptul de aprobare a dărilor în mâinile parlamentului, compus din reprezentanții nobilimei, țeranilor liberi și a cetăților mai mari. Și dezvoltându-se în urma pozițiunii favorabile a țării comerțul și industria de timpuriu să schimbaseră deja pe la mijlocul veacului al XV mai toate poverile în naturale ale poporului în dări de bani, și zecimale putură fi schimbate în cărunnd prin cesiuni de pământ, prin ce să făcu cu putință formarea unei țărănie libere și independente pe un timp, în care pe continent nici nu visară o astfel de schimbare.

Revoluțiunea franceză, care cutremurase temelile celorlalte state din Europa, abia influința asupra Angliei, deoarece aci prinseră deja rădăcini toate în viața statului, acelea cari pentru continent însemnau o înaintare colosală. Cine socotește că mântuirea popoarelor stă în libertatea personală, acela de mult și-a îndreptat cu dor ochii spre Anglia. Aci a văzut cel mai mult realizat idealul unei constituțiuni, vezi bine că numai în Anglia proprie. În Irlanda domniau deja în evul de mijloc stări irice. Anglia în urma poziției sale insulare influința puțin asupra raporturilor economice a Europei. Indemnul unei schimbări totale îl primi Europa din Franca.

Pe când ne arată tonul fundamental al istoriei engleze întărirea libertății cetățe-

nești, pe atunci vedem în istoria franceză până la sfârșitul veacului al XVIII continua dezvoltare a puterii regale. Pe când ajungia la sfârșitul mileniului prim când urcă tronul Hugo Capet puterea regală numai până la vârful sabiei lui, pe când vasali prepotenți neliniștau țara, și legăturile ordinii și ascultării slabiră, putu zice despre sine un Ludovic al XVI-lea: L'état c'est moi. Sub el și sub următorii lui își ajunse absolutismul culmea, dar relațiunile staturilor vigente din egal mediu deveniră mai insuportabile.

Statul să schimbase, el are lipsă de sume enorme pentru susținerea sa, cari trebuie să le plătească cetățenii și iobagii, fiindcă nobilimea și preoțimea e scutită de dări. La aceasta să mai punem în Franca administrarea mizerabilă a finanțelor, încât abia sunt în stare a plăti cametele după datoria de stat, banii de hârtie fără mai nici o valoare, baneratul statului eră aproape. Țărăniea eră istovită și stoarsă prin dările cele mari, ca să aibă cu ce duce un trai îmbuibat regele cu nobilimea la curtea din Versailles, cetățenii trezindu-se din letargie cereau drepturi și libertăți, poporul întreg eră amărât pentru luxul cel mare al curții.

Nici un popor așa cult n'a trăit sub un jug așa greu și durabil, ca cel francez dela Ludovic XIV până la revoluțiune. Dar nicăiri nu s'a dezvoltat și sa ivit cu așa unanimitate emoțiunile nobile și generoase, ca în ședința aceia memorabilă a adunării naționale, în care nobilimea abzise fără nici o despăgubire de iobăgie, biserica de zecimi, corporațiunile de privilegiile și prerogativele lor, în care cunoscură și staturile până aci scutite de biruri, nesilite îndatorirea de a plăti dări.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

Mariu Theodorian: *Dreptul canonic oriental cu adnotațiuni și comentarii*, București 1905—7 trei volume, prețul 10.50 cor. Sub acest titlu dl avocat Theodorian, constatând la diferite ocaziuni necunoștința canoanelor bisericesti, chiar din partea celor chemați, a retipărit canoanele din Pidalionul, tradus de Mitropolitul Veniamin Costake și le-a însoțit cu număroase explicări și comentării scoase din celea mai bune izvoare și publicațiuni ale bisericeii orientale și apusene. Vol. I. are o lungă introducere în studiul dreptului canonic, unde se înșiră și note biografice asupra celor mai însemnați canoniști: Grațian, Zonara, Balsamon ș. a. Afară de aceasta notițe istorice precedează canoanele singuraticelor sinoade. Din partea noastră recomandăm mult procurarea acestei prețioase publicațiuni, ca una, care poate fi de bun folos preoțimei noastre. Se poate procura dela Librăria seminarială (vol. I 3.50. II 3.— III 4.—)

„Sămănătorul”, revistă literară. Anul VI. Nr. 30. cu următorul sumar: Zamfir C. Arbure, Studentii și poporul (III). — Elena Farago, Iubirea mea (poezie). — M. Sadoveanu, Un mic incident. — I. Fulga, Orfeu (din V. Hugo, poezie). — Andrei Popovici-Bănățeanul, Un tovarăș (schită). — D. Anghel, Visul Sepiei (poezie). — G. M. Murgoci, O călătorie prin stepa rusească. (5. Grădina zoologică și stepa dela Ascania-Nova). — I. Scurtu, Cronică.

„Luceafărul“ Nr. 14 cu următorul sumar: G. Murnu, Monumente antice din Româ. Palatinul. — Elena Farago, De vorbă cu trecutul (poezie). — Al. Cazaban, Scarlatti (nuvelă). — Otil. de Cosmuța, Scrisoare din Paris. Rodin. — Dinu Ramură, Jale (poezie). Liliac, Cântec (poezie). — S. Secula, Dintr-o călătorie. — Cronică: Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suci. Două coșuri Premii. Oaspeți rari. Poșta Redacției.

Liturgica Volumul II. al Teologiei pastorale, de Dr. Izidor Marcu, canonic
Pe 592 pag. f. 8°.

Să afle de vânzare la **Librăria seminarială** și costă **5.40 cor. + 30 fil.** porto. Pentru România **6 lei.**

Hipnotism și Spiritism, de Dr. V. Suci. Pe 200 pag. f. 8°.

Costă **1 cor. 50. fil. + 10 fil.** porto a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Teologia dogmatică fundamentală vol. I. *Apologetica creștină* vol. II. *Tradițiunea și Biserica*, de Dr. Vasile Suci, profesor de teologie.

Costă fiecare volum **5 cor. + 30 fil.** porto, a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
p. redacție rezponz.: **Augustin Gruția.**

Se află de vânzare în Librăria semin. din Blaj.

1. **Mitropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa**, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. Prețul 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. **Cestiuni din dreptul și istoria bisericeii românești unite**, Blaj 1893. Partea I 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama. costă 1 cor. 40 fil. Partea II 400 pag. 8° scrisă de Dr. Aug. Bunea, costă 2 cor. + 10 fil. porto.

3. **Vechile Episcopii românești: a Văcăreștilor, Silvașului și Bălgradului**, 2 8° 162 pag. Prețul 2 cor. 50 fil. (pentru România 3 lei).

4. **Episcopii P. P. Aron și Dionisie Novacovici** sau Istoria Românilor transilvaneni dela 1751 până la 1764. Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fil. (pentru România 5 lei).

5. **Discursuri. Autonomia bisericească. Diverse**, prețul 5 cor. (pentru România 6 lei)

6. **Ierarhia Românilor din Ardeal și Ungaria**, prețul 3 cor. (pentru România 4 lei).

7. **Timoteiu Cipariu**, Panegiric, prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

8. **Mitropolitul Sava Brancovici**, prețul 1 cor. 50 fil. + 10. fil. porto.

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace. 2 v. 2.90
2. **M. Eminescu**. Studiū critic . . . . . —.90
3. **Câte-va momente din începuturile bisericeii rom.** de C. Auner . . . . . —.20

4. **Nume de familie la românii din Ungaria**, de A. Viciu. . . . . —.12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan . . . . . —.16
6. **Albertina**. Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. 3.40
8. **Cele două fețe ale lumii** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. **Cele două conștiințe**, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii II, primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“

crudo	6 cor.
legat	9 „

Pe hârtie velină consistentă:

crudo	5 cor.
legat	8 „

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

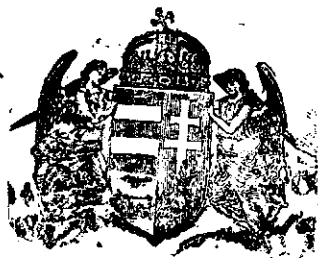
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

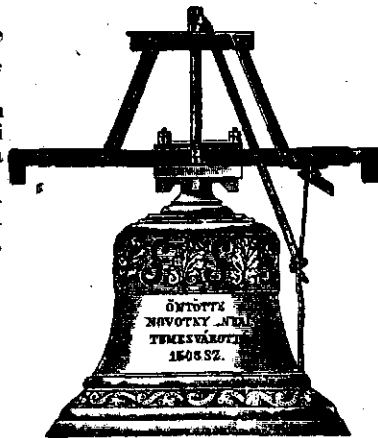
(27) 4-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt măntuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de mult ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 3-52

→ întemeiată la anul 1868 ←

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

☞ **contra pericolului de incendiu și exploziune.** ☜
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

☞ **asupra vieții omului** ☜

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solviț: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.